

Til Folketingets Miljøudvalg i forbindelse med foretrædet 26/1/2012

Øresund som kommende marin nationalpark?

Ønsket om at give Øresund en naturmæssig særstatus er begrundet i en række specifikke og særegne naturforhold. Samtidig forekommer betingelserne for at ophøje Øresund til marin nationalpark meget gunstige.

Øresunds særlige naturforhold

Først en kort gennemgang af Øresunds specielle natur. Her vil de tre mest fremtrædende forhold være:

- 1) de unikke naturværdier knyttet til *Modiolous* (hestemusling) og *Haploops*-(tangloppe-)samfundene i Øresunds dybe områder
- 2) den store torskebestand, i kombination med at Øresund er det eneste åbne danske havområde, hvor der drives en form for bæredygtigt fiskeri.
- 3) den høje biodiversitet og koncentrat af marine naturtyper inden for et relativt lille og særdeles tætbeholdt område.

De to første forhold er en gunstig sideeffekt af det skibstrafikbegrundede trawlingforbud siden 1932, og er samtidig enestående ved at lignende forholdsregler ikke har eksisteret i noget andet dansk farvand. Utsigtet har man på den måde bevaret en mere oprindelig naturtilstand i et dansk havområde. Det tredje forhold er forårsaget af Øresund beliggenhed og topografi med indstrømmende salt bundvand fra Nordsøen og udstrømmende brakt overfladevand fra Østersøen. Disse forhold er desværre ganske upåagtede for de fleste (se evt. medsendte artikel om Øresunds unikke dyreliv)

Set med nutidens øjne bør det således være de enestående naturværdier der, sammen med trawlingforbuddet, begrunder hvorfor Øresund skal have en særstatus. På denne måde vil der kunne åbnes op for en erkendelse af, at Øresund netop – og måske som det eneste danske farvand – indeholder en mere oprindelig havnatur. Samtidig vil der kunne skabes en forståelse for hvordan fiskeri og anden menneskelig påvirkning kan gå hånd i hånd med en god naturtilstand. Ud over dette lærings- og formidlingsaspekt, vil en øget bevidsthed om Øresunds naturværdier, kunne medvirke til en beskyttelse af disse for eftertiden.

En fjerde og lige så vigtig begrundelse for at gøre Øresund til en marin nationalpark er:

- 4) dets kulturhistoriske betydning og perlerække af naturlokaliteter.

Øresund har haft afgørende betydning for den historiske udvikling på begge sider af sundet (Vikingeflåderne, Øresundstolden, middelalderens sildeeventyr, renæssancen, Kronborg, jødetransporten, den kolde krig, den moderne handelsflåde osv.) i årtusinder, og kulturhistorien er mange steder velbevaret og tilgængelig. Desuden har Øresund en perlerække af naturlokaliteter (Kullen, Nordkystens strande og stenrev, Knähagen, Ven, Saltholm, Sydspidsen af Amager, Falsterbro, Ølseagle revle, Stevns Klint m.fl.) heraf 5 marine Natura 2000 lokaliteter på dansk

side og et tilsvarende antal på svensk side, midt i et dynamisk og tætbeholdt område. Det giver Øresund og dets omgivelser et helt enestående helhedspræg.

Hvorfor i det hele taget nationalpark når Øresund i forvejen synes beskyttet af trawlingforbuddet?

Spørgsmålet bør måske nok snarere vendes på hovedet, da begrundelsen for en nationalpark netop skyldes at Øresund har været forskånet for trawling og derfor frembyder på nogle unikke naturforhold. Utsigtet har vi fået foræret et stykke havnatur hvis kvaliteter fortjener en særstatus.

Men hvorfor nationalpark og ikke eksempelvis NATURA 2000 beskyttelse? Det korte svar er at beskyttelse af de to omtalte dyresamfund ikke er omfattet af udpegningskriterierne for N2000. Hverken bundtypen den bløde bund (der præger hovedparten af de åbne danske havområder) eller nogen af de tilhørende dyr er med i Habitatdirektivets udpegningsgrundlag. Ved at inkludere beskyttelsen af den bløde bund i begrundelsen for en nationalpark, vil Øresund kunne tjene som et sjældent og tiltrængt referenceområde for netop denne bundtype.

Det er enestående for hele den nordlige halvkugle at vi har et havområde, hvor der ikke har været trawlet i 80 år, og hvor man samtidig kan dokumentere den gavnlige effekt heraf på fiskebestanden, i sær torsk. Samtidig har der gennem årene været et erhvervsfiskeri med garn og et betydeligt fritidsfiskeri, som tilsammen ser ud til at være bæredygtigt.

En beskyttelse der indebærer et trawlingforbud af hensyn til dyrelivet og som er forudsætningen for et bæredygtigt fiskeri, er et enestående eksempel til efterfølgelse, og vil kunne bane vejen for en beskyttelse af andre havområder. Trawlfiskeriet er en forholdsvis stærk magtfaktor herhjemme, så uden Øresund som det lysende eksempel vil det formentlig blive vanskeligt at få indført en virksom beskyttelse af andre havområder.

Nationalparkloven tillader etablering af marine nationalparker (§2 stk 4) og den tanke nyder almen lokal støtte og forankring hos bl.a. Marinbiologisk Laboratorium, Øresundsakvariet, Øresundsvandsamarbejdet (kommunerne langs den svenske og danske Øresundskyst), og Øresundsfiskerne (sammenslutning på begge sider af sundet). Da Øresund som nationalpark vil være et fælles svensk-dansk anliggende, vil det være nødvendigt at sikre en parallel behandling i de to lande.

Columbusægget består i at trawlingforbuddet allerede eksisterer. Der er således ikke grundlag for at indføre nye begrænsninger for fiskeriet, og fiskerne kan derfor ikke påberåbe sig et stort tab ved man højner Øresunds status til et beskyttet naturområde. Ved et møde med Øresundsfiskerne i efteråret 2011 gav fiskerne selv udtryk for, at det kunne være en god ide at gøre Øresund til en nationalpark. Desuden er havet ikke privatiseret, så i modsætning til nationalparker på land er der ingen særskilte lodsejerinteresser, men kun 1 lodsejer, nemlig staten

Vi håber på baggrund heraf at der kan opnås politisk ønske og midler til en nærmere udredning af Øresunds egnethed som Danmarks første egentlige marine nationalpark.

Jens Peder Jeppesen, Leder af Øresundsakvariet i Helsingør, og
Michael Olesen, Marinbiologisk Laboratorium, Københavns Universitet